

MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA INFORMATIKY

Vyhľadávanie najbližších vektorov s využitím knižnice FLANN

BAKALÁRSKA PRÁCA

Tomáš Durčák

Brno, Jar 2015

Prehlásenie

Prehlasujem, že táto bakalárska práca je mojím pôvodným autor-
ským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Všetky zdroje, pra-
mene a literatúru, ktoré som pri vypracovaní používal alebo z nich
čerpal, v práci riadne citujem s uvedením úplného odkazu na prí-
slušný zdroj.

Tomáš Durčák

Vedúci práce: RNDr. David Novák, Ph.D.

Pod'akovanie

Rád by som sa pod'akoval...

Zhrnutie

The aim of the bachelor work is to provide ...

Klíčové slova

keyword1, keyword2 ...

Obsah

1	Úvod	1
2	Základné pojmy	3
2.1	Vektorový priestor	3
2.2	Metrický priestor	4
2.3	Metrické vs. vektorové priestory	5
2.4	Vzdialenostné funkcie	5
2.4.1	Minkowského vzdialenosť	6
3	Vyhľadavanie v metrických a vektorových priestoroch	8
4	Indexové štruktúry	10
4.1	KD-stromy	10
4.1.1	Vytvorenie KD-stromu	10
4.1.2	Vyhľadavanie v KD-strome	12
4.1.3	Použitie:	12
4.2	M-stromy	12
4.2.1	Vytvorenie M-stromu:	14
4.2.2	Vyhľadavanie v M-strome:	14
4.2.3	Použitie:	14
5	M-index	15
6	Knižnica FLANN	17
6.1	Algoritmus Náhodných KD-stromov	17
6.2	Algoritmus pre Prioritné K-means stromy	18
6.3	Algoritmus pre Hierarchické zhukovacie stromy	19
6.4	Automatický výber vyhľadávacích parametrov	19
6.5	Použitie knižnice FLANN v C++	21
7	Porovnanie knižnice FLANN a M-indexu	23
7.1	Nastavenie parametrov	23
7.2	Výsledky a porovnanie	24
8	Záver	25

1 Úvod

V posledných dvoch desaťročiach sa do popredia stále viac a viac dostáva potreba vyhľadávania informácií v multimediálnych dátach, čo má za následok rapídny rozvoj technológií a metód v oblasti počítačového videnia (computer vision). Takýmito multimediálnymi dátami môže byť napríklad databáza obsahujúca množstvo obrázkov (rádovo v tisícoch, prípadne miliónoch). Bežnou požiadavkou užívateľa je vyhľadať v takejto databáze obrázky, ktoré sú podobné dotazu, teda obrázku, ktorý systému užívateľ ponúkne. Od tejto podobnosti sa očakáva, že výsledné obrázky vrátené ako výsledok budú obsahovať objekty podobné objektom na dotazovanom obrázku. Ďalej sa očakáva, že vyhľadávanie podobných obrázkov bude efektívne v rýchlosti výpočtu a podobnosti medzi obrázkami.

Problém nájdenia najbližšieho suseda (nearest neighbor search) má veľký význam pre rôzne aplikácie ako napríklad: rozpoznávanie obrazu, kompresiu dát, rozpoznávanie vzorov a ich klasifikáciu, strojové učenie, štatistiku a analýzu dát. Avšak, riešenie tohto problému vo vysoko dimenzionálnych priestoroch sa zdá byť zložitý problém. Toto viedlo k zvýšeniu záujmu o triedy vyhľadávacích algoritmov, ktoré dokážu riešiť tento problém rýchlejšie ako bežné algoritmy.

Pre túto úlohu existujú rôzne vyhľadávacie indexy a za jedno z najlepších riešení je považovaná knižnica FLANN¹. Cieľom bakalárskej práce bolo túto knižnicu otestovať na rôznych dátach dodaných vedúcim a vyhodnotiť efektivitu vyhľadávania. Výsledky boli porovnané s výkonom indexovej štruktúry M-index vyvinutej v laboratóriu DISA².

Svoju bakalársku prácu som rozdelil na dve hlavné časti: teoretickú a praktickú. V druhej kapitole som uviedol základné definície vektorového a metrického priestoru a stručne ich porovnal. Definoval som metriku a základné vzdialenostné funkcie. V tretej kapitole

1. Fast Library for Approximate Nearest Neighbors

2. Laboratory of Data Intensive Systems and Applications, MU Fakulta informatiky, Brno

som sa zaoberal oblasťou indexácie a vyhľadávania najbližších objektov. Uviedol som základné typy dotazov v podobnostnom vyhľadávaní. Tiež som podrobne opísal vyhľadávacie štruktúry KD-strom a M-strom. Vo štvrtej kapitole som sa venoval opisu štruktúry M-indexu. Piata kapitola je venovaná knižnici FLANN, opisu jej funkcionality a algoritmov, ktoré sú v nej implementované.

V druhej, praktickej časti som sa zaoberal testovaním. Robil som experimenty na rôznych dátových kolekciami dodaných vedúcim práce a porovnával rýchlosť vyhľadávania pri rôznych parametroch implementovanej štruktúry...

Úvod dokončím, keď budem písať záver.

2 Základné pojmy

2.1 Vektorový priestor

Vektorový priestor $\Omega = D_1 D_2 \dots D_n$ má dimenziu n . Objekt (resp. vektor alebo bod) $\mathcal{O} = [a_1, a_2, \dots, a_n]$ patriaci do vektorového priestoru je jednoznačne určený svojimi súradnicami $a_i \in D_i, 1 \leq i \leq n$, ktorých je práve n . D_i je doménou dimenzie a určuje množinu hodnôt (resp. vlastností), ktoré môže príslušná vektorová súradnica nadobúdať [1].

Vektorový priestor Ω , definujeme nad určitým poľom \mathbf{P} , s význačným prvkom $\mathbf{0}$ a dvomi binárnymi operáciami, sčítaním $+$: $\Omega \times \Omega \rightarrow \Omega$ a násobením \cdot : $\mathbf{P} \times \Omega \rightarrow \Omega$, takými že platí:

$$\forall u, v, w \in \Omega : (u + v) + w = u + (v + w)$$

$$\exists \mathbf{0} \in \Omega : u + \mathbf{0} = \mathbf{0} + u = u$$

$$\forall u \in \Omega \exists u \in \Omega : u + (-u) = \mathbf{0}$$

$$\forall a, b \in \mathbf{P} \exists u \in \Omega : (a \cdot b) \cdot u = a \cdot (b \cdot u)$$

$$\forall u \in \Omega : 1 \cdot u = u \text{ kde } 1 \in \mathbf{P} \text{ je jednotkový prvok z } \mathbf{P}$$

$$\forall a, b \in \mathbf{P} \exists u \in \Omega : (a + b) \cdot u = a \cdot u + b \cdot u$$

$$\forall a \in \mathbf{P} \exists u, v \in \Omega : a \cdot (u + v) = a \cdot u + a \cdot v$$

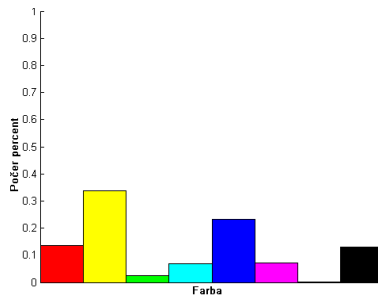
Poznámka: Vektorový podpriestor je tiež vektorový priestor.

Príklad: Obrázok (resp. jeho histogram farieb) môže byť vektorom vo vektorovom priestore a mať súradnice podľa počtu pixelov z každého farebného odtieňu. Potom vektor z histogramu farieb je:

$$\{(\alpha_1, \beta_1), \dots, (\alpha_M, \beta_M)\}$$

kde M je počet farebných odtieňov.

Iným príkladom môže byť dokument reprezentovaný ako vektor v m -rozmernom priestore príznakov, ktoré zodpovedajú jednotlivým slovám – tzv.termom. Množina n dokumentov je reprezentovaná ako

Obr. 2.1: Histogram farieb s ôsmimi farebnými odtieňmi. Zdroj:[3]

matica $n \times m$. Neplnovýznamové slová (pomocne slovesá, spojky...) sa zvyčajne odstraňujú [2].

Normovaný vektorový priestor

Normovaný vektorový priestor je vektorový priestor nad \mathbb{R}^n , v ktorom je každému vektoru x priradené reálne číslo - **norma**, vyjadrujúca dĺžku vektora x . **Normou** na reálnom vektorovom priestore V rozumíme ľubovoľné zobrazenie $V \rightarrow \mathbb{R}$, ktoré vektoru $x \in V$ priradí reálne číslo $\|x\|$, také, že pre všetky $x, y \in V$ a ľubovoľné $c \in \mathbb{R}$ platí:

$$\|x + y\| \leq \|x\| + \|y\|$$

$$\|cx\| = |c| \|x\|$$

$$\|x\| = 0 \Rightarrow x = 0$$

Reálny vektorový priestor s normou teda nazývame normovaný priestor. Intuitívne je to vektorový priestor, v ktorom možno merať dĺžky vektorov. *Vzdialenosť bodov* a, b vo vektorovom priestore V s normou $\|\cdot\|$ nazývame dĺžku vektora $a - b$, teda číslo $\|a - b\|$.

2.2 Metrický priestor

Metrický priestor je množina, na ktorej je definovaná vzdialenosť pre všetky prvky z množiny. Táto vzdialenosť sa nazýva metrika. Metriku môžeme definovať ako funkciu, ktorá určuje vzdialenosť medzi dvomi objektami.

Definícia: Nech $X \neq \emptyset$ je množina. Definujme zobrazenie $d : X \times X \rightarrow \mathbb{R}$, ktoré spĺňa nasledujúce vlastnosti:

$$\begin{aligned} \text{Pre všetky } x, y, z \in X \quad & d(x, x) = 0 \\ & d(x, y) > 0 \quad x \neq y \\ & d(x, y) = d(y, x) \\ & d(x, z) + d(z, y) \geq d(x, y) \end{aligned}$$

Množinu X nazývame **základnou množinou**, zobrazenie d **metrikou** a dvojicu (X, d) **metrickým priestorom**. V tej istej množine môžeme definovať rôzne metriky. Metrika d musí byť vždy nezáporná [4].

Príklad: Vzdialenosť dvoch bodov na priamke v \mathbb{R} $d = |x - y|$ alebo v rovine v \mathbb{R}^2 $d = \sqrt{(x_1 - y_1)^2 + (x_2 - y_2)^2}$.

2.3 Metrické vs. vektorové priestory

Hoci pojmy *vektorový* a *metrický priestor* sú úplne odlišné, niektoré známe priestory ako napríklad \mathbb{R}^3 , sú súčasne vektorové priestory aj metrické priestory.

Všeobecne platí, že v metrickom priestore nie sú definované špeciálne operácie sčítania $+$ a skalárneho súčinu \cdot , ktoré sú vo vektorovom priestore. Na druhej strane, vo všeobecnosti vektorový priestor nemusí mať definovaný pojem "vzdialenosť".

Normovaný vektorový priestor je automaticky metrický priestor, definovaním vzdialenosti medzi dvomi objektami. Každý metrický priestor však nemusí byť vektorovým priestorom.

2.4 Vzdialenostné funkcie

Vzdialenostné funkcie predstavujú hlavný spôsob určenia blízkosti alebo podobnosti dvoch objektov v určitej doméne. Táto vzdialenosť môže byť definovaná rôzne. Najčastejšie v závislosti od použitého

dátového typu alebo účelu aplikácie. Vzdialenostné funkcie rozdeľujeme na dva základne typy podľa charakteru ich návratovej hodnoty:

- **diskrétné** – vracajú len vopred určenú množinu hodnôt malého rozsahu, napr. len hodnotu 1 alebo -1
- **spojité** – rozsah vrátenej množiny hodnôt je veľmi veľký alebo aj nekonečno, napr. hodnoty z intervalu $[0, 1]$

Ďalej si popíšeme najčastejšie používané vzdialenostné funkcie. Jednu z nich budeme používať aj v testovaní a porovnávaní testovaných knižníc [5, 6].

2.4.1 Minkowského vzdialenosť

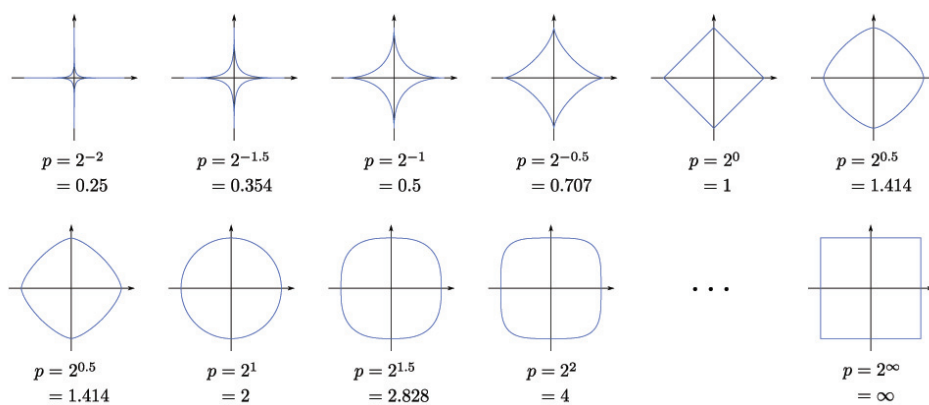
Minkowského vzdialenosť je generalizovaná metrika, ktorá zahŕňa tzv. L_p metriky v zovšeobecnenej forme. Minkowski ju definoval takto:

$$L_p((x_1, \dots, x_n), (y_1, \dots, y_n)) = \sqrt[p]{\left(\sum_{i=1}^n |x_i - y_i|^p\right)}$$

Rovnica udáva vzdialenosť medzi dvomi objektami v n -dimenzionálnom priestore pre $p \geq 1$ (ak by bolo $p < 1$ nešlo by o metriku) [5].

Medzi najznámejšie a najpoužívanéjšie metriky patria:

- L_1 – Manhattanská metrika vyjadruje najkratšiu vzdialenosť, ktorú musíme prejsť aby sme sa v meste dostali z jedného bodu do druhého. Je pomenovaná podľa pravouhlého systému ulíc v meste New York.
- L_2 – Euklidovská metrika vyjadruje najkratšiu vzdušnú vzdialenosť medzi dvomi objektmi. L_2 je použitá aj pri testoch.
- L_∞ – Čebyševova metrika, nazýva sa tiež maximálna alebo šachovnicová vzdialenosť, pretože na šachovnici, je to minimálny počet ťahov potrebných na prejdienie kráľom z jedného štvorca na iný.

Obr. 2.2: Znáozornenie L_p - metrík v R^2 podľa parametra p . Zdroj:[7]

3 Vyhľadávanie v metrických a vektorových priestoroch

Základnou charakteristikou vyhľadávania vo vektorových a metrických priestoroch je neurčitosť. Týka sa to hlavne problému **Nájdenia najbližšieho suseda** (ang. Nearest neighbor search) [8]. Tento problém obecné definujeme takto:

Je daná množina bodov $P = \{p_1, \dots, p_n\}$ v priestore X a dotazované body $q \in M$, nájdite najbližšie body z P ku q .

Pod pojmom **najbližší sused** rozumieme objekt alebo bod podobný dotazovanému bodu. Nepožadujeme aby boli výsledky vyhľadávania vždy na 100% presné, ale aby výpočet skončil v čo najkratšom čase. Pred vyhľadávaním sa musíme rozhodnúť, ako chceme určovať blízkosť objektov, akú metriku použijeme. V našich testoch bola použitá L_2 metrika, čiže klasická Euklidovská metrika, ktorá je vhodná pre husto vzorkované dáta. Ďalej sa musíme rozhodnúť, koľko najbližších susedov budeme hľadať. Existujú 3 základné druhy dotazov:

Dotaz na najbližšieho suseda: hľadáme najbližší najpodobnejší objekt k dotazu, výsledkom je 1 objekt ku každému dotazu.

Definícia:

$$NN(q) = \{x \in X, \forall y \in X | d(q, x) \leq d(q, y)\}$$

Výsledkom je bod x , ktorého vzdialenosť od dotazu q je najmenšia spomedzi všetkých bodov z množiny X .

Dotaz na k-najbližších susedov: niekedy nám nemusí stačiť len 1 najbližší objekt, preto hľadáme k susedov, ktorý sú mu podobný.

Definícia:

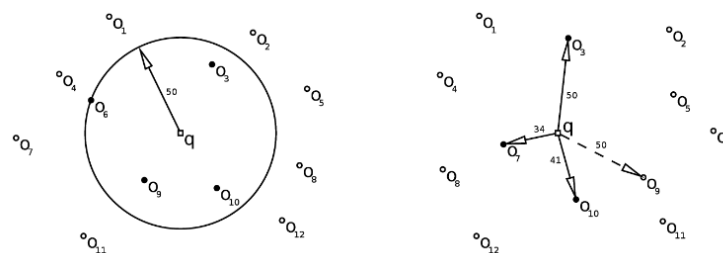
$$kNN(q) = \{A | A \subseteq X, |A| = k, \forall x \in A, \forall y \in X - A, d(q, x) \leq d(q, y)\}$$

Rozsahový dotaz: použijeme, keď chceme nájsť všetkých najbližších susedov, ktorý su od dotazovaného bodu q vzdialený maximálne zvolenú hodnotu r (polomer vyhľadávania).

3. VYHL'ADÁVANIE V METRICKÝCH A VEKTOROVÝCH PRIESTOROCH

Definícia:

$$rNN(q, X, r) = \{x \in X | d(q, x) \leq r\}$$

Obr. 3.1: Znázornenie kNN a rNN v L_2 -metrike. Zdroj:[9]

4 Indexové štruktúry

Pri vyhľadávaní v metrických alebo vektorových priestoroch je vhodné dáta rozdeliť do menších podmnožín a niektoré dáta pri prezeraní vynechať, čím sa môže odpoveď na dotaz značne urýchliť. Na roztriedenie dát používame špeciálne indexové štruktúry. Dve z nich si v podkapitolách popíšeme.

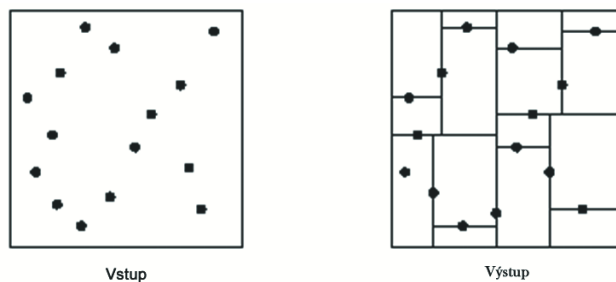
4.1 KD-stromy

KD = k-dimenzionálny strom [10] je binárny strom slúžiaci na reprezentáciu priestorových dát vyšších dimenzií vo vektorovom priestore. Dáta sú v strome rozdeľované podľa viac-dimenzionálnych kľúčov, ktorými sú zvyčajne súradnice bodov alebo vektorov.

4.1.1 Vytvorenie KD-stromu

Vstup: Množina objektov v k-dimenzionálnom priestore.

Problém: Vytvoriť strom, ktorý rozdeľuje priestor polrovinami, tzn. každý objekt je vo svojom vlastnom kvádri. Vid' 4.1

Obr. 4.1: Rozdelenie priestoru na jednotlivé polroviny

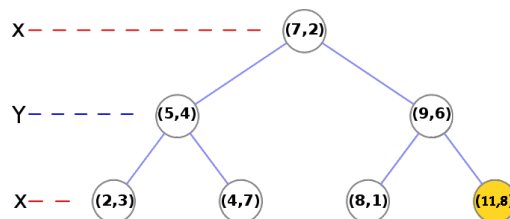
Samotná konštrukcia stromu:

1. V každej úrovni stromu vyberáme postupne jeden z koordinátov $\{x_1, x_2, \dots, x_k\}$ ako základ rozdeľovania ostatných objektov. Napríklad v koreni stromu sa rozhodujeme podľa x_1 a ako v binárnom vyhľadávacom strome, všetky objekty s hodnotou koordinátu x_1 menšou ako hodnota koreňového uzlu budú v ľavom pod-strome a s väčšou alebo rovnou hodnotou budú v pravom pod-strome
2. V ďalšej pod-úrovniach stromu triedime objekty postupne podľa ďalších koordinátov, keď už bude mať strom hĺbku k , začíname porovnávať opäť od začiatku podľa x_1, \dots
3. Ak by sme vkladali objekty do stromu v náhodnom poradí, strom by bol nevyvážený, preto sa vkladajú objekty vyberajú podľa priemernej hodnoty všetkých hodnôt na danom koordináte alebo podľa mediánu
4. Po $\log(n)$ krokoch sa rozklad zastaví, každý objekt má svoje miesto

Vkladanie objektu do stromu

Príklad: Do stromu na Obr. 4.2 vložíme objekt s kľúčom (11, 8)

- V koreni sa podľa koordinátu x porovná s uzlom (7, 2), keďže $11 > 7$ ide doprava
- V ďalšej úrovni sa porovná podľa y s uzlom (9, 6), keďže $8 > 6$ ide doprava, tento uzol je prázdny, preto sa na toto miesto uloží objekt (11, 8)

Obr. 4.2: Vkladanie objektu do KD-stromu

4.1.2 Vyhľadávanie v KD-strome

KD-strom umožňuje vyhľadávať najbližšie body. Na Obr. 4.1 je znázornené ako strom rozdelí vektorový priestor na menšie obdĺžniky (polroviny). Nájdenie najbližšieho objektu teda znamená nájdenie oblasti, v ktorej je dotaz q a prehľadanie okolitých oblastí, kde by sa ešte mohol nachádzať ešte bližší bod.

Algoritmus:

- Nájde sa bunka c obsahujúca objekt q
- q je ohraničená nejakým objektom p (to ale nemusí byť najbližší objekt)
- Nájdem všetky najbližšie bunky c' vo vzdialenosti $d(p, q)$
- Otestujeme či c' neobsahuje bližší objekt

4.1.3 Použitie:

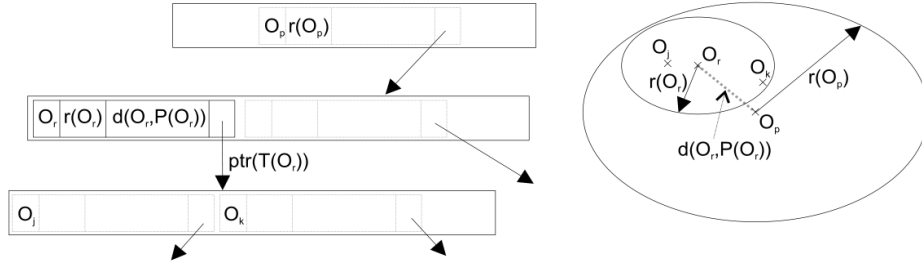
KD-stromy sa používajú hlavne na indexovanie objektov s nižšou dimenziou. Pri vyšších dimenziách sa začne prejavovať tzv. *prekliatie dimenzionality*, ktoré spôsobuje neefektívnosť pri vyhľadávaní.

4.2 M-stromy

Pre indexovanie objektov v metrických priestoroch sa často využíva dátová štruktúra M-strom [1]. Štruktúru stromu tvorí opäť n -arný strom ako u KD-stromu. Rozdiel spočíva v obsahu uzlov a listov stromu. Samotné objekty sú uložené len v listových uzloch stromu. Nelistové uzly obsahujú tzv. **smerovacie objekty**.

Každý smerovací objekt v uzle obsahuje:

- Samotný objekt O_r , ktorý môže byť *virtuálny* – vypočítaný pre účely M-stromu alebo *skutočný* – uložený v niektorom liste $T(O_r)$

Obr. 4.3: Uzly M-stromu obsahujúce objekty (vľavo) a regióny smerovacích objektov znázornené v metrickom priestore (vpravo)

Zdroj: [1]

- Odkaz $ptr(T(O_r))$ n svoj pod-strom $T(O_r)$
- Polomer $r(O_r)$
- Vzdialenosť $d(O_r, P(O_r))$ od svojho rodičovského smerovacieho objektu $P(O_r)$

Listové uzly vypadajú podobne, ale miesto odkazu na svoj pod-strom a polomeru obsahujú $oid(O_j)$ – identifikátor celého objektu.

Princíp hierarchie M-stromu spočíva rovnako ako u KD-stromu v rozdelení priestoru na menšie regióny, ktoré ale nemusia byť nutne disjunktné ako je to u KD-stromu. K rozdeleniu slúžia smerovacie objekty, pričom všetky objekty v listových uzloch, ktoré obsahuje pod-strom $T(O_r)$ smerovacieho objektu O_r , sú vo vzdialenosti maximálne $r(O_r)$ od O_r . Teda:

$$\forall O_i \in T(O_r) \quad d(O_r, O_i) \leq r(O_r)$$

Na obrázku 4.3 je znázornená štruktúra stromu a vzťahy medzi smerovacími objektami.

4.2.1 Vytvorenie M-stromu:

Rovnaká množina objektov môže byť v M-strome indexovaná mnohými rôznymi spôsobmi, pričom neporušíme ani jeden z axiomov metriky alebo vlastnosti M-stromov. Avšak každý z týchto spôsobov nemusí byť práve ideálny z hľadiska efektivity operácií vykonávaných nad M-stromom. Obecné hľadáme také spôsoby konštrukcie stromov, aby zložitosť dotazovania bola minimálna. Efektívnosť vyhľadávania v značnej miere ovplyvňuje výber smerovacích objektov tzv. *pivotov*, ktoré potrebujeme na rozdelenie metrického priestoru pri vytváraní stromu. Dôležitý je výber pivotov, ktorí sú vo vhodnej vzdialenosti od ostatných objektov. Dobrí pivoti by mali byť navzájom ďaleko od seba a taktiež by sa mali nachádzať ďaleko od ostatných objektov v metrickom priestore.

4.2.2 Vyhľadávanie v M-strome:

V M-stromoch môžeme vyhľadávať *k-najbližších susedov* ako aj pomocou *rozsahového dotazu*.

Pri vyhľadávaní *k-najbližších susedov* je dôležitá prioritná rada, z ktorej postupne vyberáme objekty na vyhľadávanie v strome $T(O_r)$. Každý objekt v rade má tvar: $(prt(T(O_r)), d_{min}(T(O_r)))$. Prvý člen je už známy ukazateľ na podstrom, druhý člen je spodná hranica medzi dotazovaným objektom Q a každým objektom O_j z $T(O_r)$.

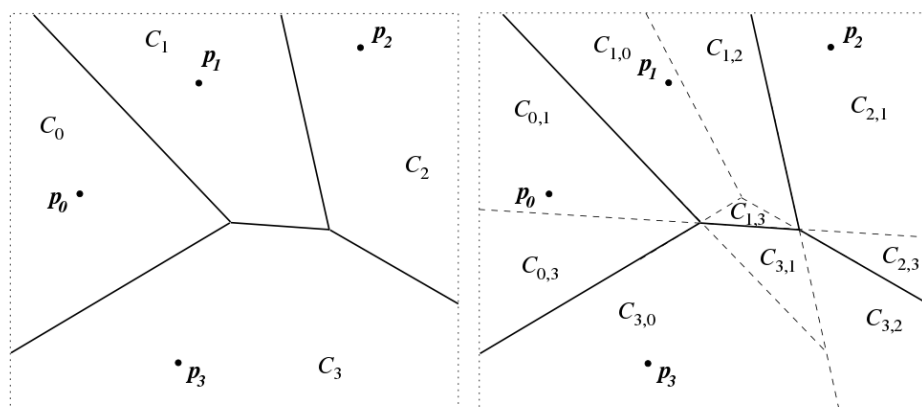
4.2.3 Použitie:

M-stromy používame, keď dáta nie je možné indexovať vo vektorovom priestore, alebo keď sú vektory dát príliš dlhé (dimenzia > 20). Metrický priestor umožňuje definovať špeciálne metriky a tým rôzne interpretovať vzdialenosť (resp. podobnosť) objektov na základe ich vlastností.

5 M-index

M-index (Metric index) [11], ktorý slúži na vyhľadávanie najbližších susedov, bol vyvinutý na základe dlhodobého výskumu v oblasti indexácie dát v metrických priestoroch. M-index využíva na indexáciu a vyhľadávanie sadu referenčných objektov a prakticky zohľadňuje všetky známe princípy rozdeľovania, filtrovania a zoskupovania metrických priestorov. Na ukladanie a vyhľadávanie dát sa používa známa štruktúra B^+ -strom. M-index poskytuje možnosti pre rýchle vyhľadávanie so zaručenou 100% presnosťou. Okrem toho poskytuje aj vyhľadávanie s nižšou presnosťou a skrátením času vyhľadávania.

Princíp M-indexu bol inšpirovaný metódou *iDistance* [12], ktorá slúži na indexáciu a vyhľadávanie dát vo vektorovom priestore. Základom je výber n referenčných objektov (pivotov) $p_1, \dots, p_n \in X$ a následné rozdelenie vstupných dát $D \subseteq X$ na menšie oblasti (clusters). Rozdelenie dát prebieha rekurzívne podľa algoritmu *Voronoi partitioning* [13, 11].

Obr. 5.1: Princíp rekurzívneho delenia priestoru: prvý level (vľavo), druhý level (vpravo)

Zdroj: [11]

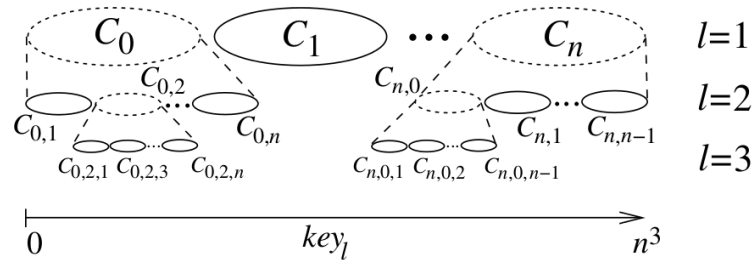
V prvom kroku sa každý objekt $o \in D$ priradí svojmu najbližšiemu pivotu p_i a tak sa vytvoria menšie oblasti C_i . Na ďalšej úrovni

je každá oblasť C_i rozdelená rovnakým algoritmom na $n - 1$ oblastí pomocou množiny pivotov $p_1, \dots, p_{i-1}, p_{i+1}, \dots, p_n$. Takto vzniknú oblasti $C_{i,j}$, kde j je index druhého najbližšieho pivota. Delenie sa opakuje l -krát, pre M-index s l úrovňami, kde l je prirodzené číslo, $1 \leq l \leq n$ [11]. Príklad rozdelenia po dvoch úrovniach je na Obr. 5.1.

M-index ďalej definuje zobrazenie dátového priestoru do číselnej domény $key_l : X \rightarrow \mathbb{R}$. Celá časť kľúča $key_l(o), o \in X$ vyplýva z očíslovania oblastí. Desatinná časť je vzdialenosť medzi objektom o a jeho najbližším pivotom. Dohromady celý kľúč je:

$$key_l(o) = d(p_{(0)_o}, o) + \sum_{i=0}^{l-1} (i)_o \cdot n^{l-1-i}$$

Takto definovaný M-index ma statický level rozdeľovania. Môže však nastať situácia, keď sa niektorá z oblastí už nemusí deliť na menšie časti, z dôvodu nerovnomerného rozloženia dát. Preto existuje aj dynamická varianta M-indexu, ktorá delí iba oblasti, ktoré obsahujú predom určený maximálny počet dát [11]. Príklad je na Obr. 5.2.

Obr. 5.2: M-index dynamický strom s $l_{max} = 3$

Zdroj: [11]

M-index obsahuje algoritmy na rozsahové vyhľadávanie (rNN) aj vyhľadávanie k -najbližších susedov (kNN). Pri kNN sa využíva algoritmus na rNN s postupným zvyšovaním polomeru vyhľadávania kým sa nedosiahne požadovaného počtu k -najbližších objektov. Presnosť a rýchlosť vyhľadávania sa reguluje nastavením maximálneho počtu objektov, ktoré sa pri vyhľadávaní skontrolujú [11].

6 Knižnica FLANN

FLANN je knižnica poskytujúca rýchly programátorský nástroj, ktorý slúži na *vyhľadávanie najbližších susedov*. Pre tento účel obsahuje kolekciu nástrojov (algoritmov) a tiež systém automatického výberu najlepšieho algoritmu a optimálnych parametrov použitých pri vyhľadávaní najbližších susedov. Aby bolo vyhľadávanie čo najrýchlejšie, je knižnica FLANN napísaná v programovacom jazyku C++ a je možné ju použiť aj pri programovaní v jazykoch C, Matlab, Python a Ruby. Knižnica je voľne šíriteľná pod licenciou BSD¹ [14].

V ďalších podkapitolách si popíšeme algoritmy *The Multiple Randomized kd-trees*², *The Priority Search K-Means Tree*³ a *The Hierarchical Clustering Tree*⁴, ktoré sú obsiahnuté v knižnici FLANN a javia sa najrýchlejšie z pomedzi existujúcich algoritmov na vyhľadávanie najbližších susedov.

6.1 Algoritmus Náhodných KD-stromov

Klasické algoritmy využívajúce KD-stromy sú vhodné na vyhľadávanie najbližších susedov v nízko-dimenziálnych dátach, avšak pre vyššie dimenzie vykazujú značný pokles výkonu. Tento problém viedol k vývoju nového a vylepšeného algoritmu využívajúceho KD-stromy [14].

Algoritmus je založený na stavaní mnohopočetných náhodných KD-stromov, ktoré sú prehľadávané paralelne. Originálne KD-stromy pri vytváraní delia dáta na polovicu v každej úrovni stromu vždy postupne podľa dimenzií zaradom. Na porovnanie náhodne KD-stromy vyberajú deliacu dimenziu náhodne z prvých D dimenzií, kde majú dáta najväčší rozptyl. Knižnica FLANN používa v implementácii algoritmu hodnotu $D = 5$, ktorá sa pri testoch ukázala ako

1. BSD licencia sa používa pre voľne šíriteľný softvér, je pomenovaná podľa Berkeley Software Distribution, Unixový operačný systém

2. Algoritmus náhodných KD-stromov

3. Algoritmus pre prioritné K-means stromy

4. Algoritmus pre Hierarchické zhlukovacie stromy

optimálna. Pri vyhľadávaní sa používa prioritná rada skrz všetky randomizované KD-stromy. Objekty v tejto rade sú zoradené podľa zvyšujúcej sa vzdialenosti od deliacej hranice v každej úrovni, čo zvyšuje rýchlosť vyhľadávania. Každý objekt, ktorý už bol porovnaný s dotazom v niektorom strome, je označený a v ďalších stromoch sa už neporovnáva. Presnosť aproximácie vyhľadávania sa reguluje nastavením maximálneho počtu listových uzlov (skrz všetky stromy), ktoré sa pri vyhľadávaní skontrolujú [14].

6.2 Algoritmus pre Prioritné K-means stromy

Pri niektorých typoch dát, môže byť efektívnejší algoritmus K-means stromov, zvlášť ak je prioritou vysoká presnosť výsledkov. Algoritmus prioritných K-means stromov sa snaží lepšie využívať prirodzenú štruktúru vstupných dát. Na rozdiel od randomizovaných KD-stromov, delí a zoskupuje dáta do skupín za základe vzdialeností skrz všetky dimenzie, pričom KD-stromy využívajú na delenie v každej úrovni len jeden rozmer [14].

Opis algoritmu:

Pri tvorení K-means stromu sa dáta delia v každej úrovni do K rôznych regiónov pomocou *K-means zhlučovacieho algoritmu*. Rovnaká metóda sa rekurzívne aplikuje na každú novú skupinu dát. Delenie končí, keď počet objektov v každom regióne je menší ako hodnota K [14].

Vyhľadávanie v strome:

K-means strom sa prehľadáva postupne od koreňa k najbližšiemu listu. Vetvy, ktoré boli pri prechádzaní stromu preskočené sa ukladajú do prioritnej rady, zoradené podľa vzdialenosti k dotazovanému objektu. Algoritmus potom ešte skontroluje pod-stromy uložené v tejto rade [14].

Počet regiónov K , na ktoré sa vstupné dáta delia pri vytváraní stromu určuje parameter algoritmu nazvaný *počet vetiev stromu*. Výber optimálneho K ovplyvňuje rýchlosť a správnosť vyhľadávania. Ďalším parametrom je I_{max} a určuje maximálny počet iterácií, ktoré sa vykonajú pri delení stromu na regióny. Menší počet iterácií urýchli

stavbu stromu, ale zníži presnosť vyhľadávania. Posledným parametrom je výber algoritmu, ktorý určí ako sa bude počítať rozhodovacia hranica pri delení objektov do regiónov. K dispozícii máme: *náhodný výber*, *Gonzalesov algoritmus* (výber objektov, ktoré sú ďaleko od seba)[14] alebo *KMeans++ algoritmus* [15].

6.3 Algoritmus pre Hierarchické zhukovacie stromy

Prechádzajúce dva algoritmy sú určené predovšetkým na vyhľadávanie najbližších susedov vo vektorových dátach. Niesu však vhodné na vyhľadávanie v binárnych dátach. Pre tento účel bol vyvinutý nový algoritmus, ktorý využíva novú dátovú štruktúru: *hierarchické zhukovacie stromy* [16].

Vytváranie hierarchického zhukovacieho stromu je podobné K-means stromu. Zo vstupných dát sa náhodne vyberie K *zhukovacích centier* a objekty sa rozdelia do K zhlukov podľa toho, ku ktorému zhukovaciemu centru sú najbližšie. Hodnota K je vstupný parameter algoritmu. Delenie potom prebieha rekurzívne na všetkých nových zhukoch, až kým nie je počet objektov v zhuku menší ako K . Vtedy sa vytvoria listové uzly stromu [16].

Na rozdiel od algoritmu pre prioritné K-means stromy, nevytvárame zo vstupných dát len jeden strom, ale celý les stromov, v ktorom sa vyhľadáva paralelne. Aby bolo vytváranie stromov rýchlejšie, je výhodné vyberať zhukovacie centrá náhodne, pričom nedochádza k výraznému poklesu presnosti. Vyhľadávanie je podobné algoritmu pre K-means stromy [16].

Pred vytváraním stromu môžeme nastaviť *rozvetvenie stromu* (K), *počet stromov*, *maximálny počet objektov v listových uzloch* a *algoritmus pre výber prvých K zhukovacích centier* [16].

6.4 Automatický výber vyhľadávacích parametrov

Výber správneho algoritmu a optimálnych parametrov pri vyhľadávaní najbližších susedov nie je triviálny problém. Správny voľba zá-

visí od niekoľkých faktorov ako napríklad: štruktúra vstupných dát a zvolená presnosť vyhľadávania. Každý z možných algoritmov má množinu nastaviteľných parametrov, ktoré v značnej miere ovplyvňujú výsledky vyhľadávania. Je to napríklad počet náhodných stromov pri použití KD-stromu alebo počet vetiev každého uzla pri hierarchickom K-means strome [17].

Výber algoritmu je optimalizačný problém, ktorým sa snažíme nájsť najlepšie riešenie. Cenu výpočtu počítame ako kombináciu času potrebného na vyhľadávanie dotazov, času za ktorý sa vytvorí vyhľadávací index (strom) a pamäťovej zátáže. Každý z týchto faktorov má inú váhu v závislosti na aplikácii a použití. Ak vytvárame vyhľadávací index len raz, ale vyhľadávanie prebieha mnohokrát, je dôležitejší čas vyhľadávania ako čas potrebný na vytvorenie indexu. Niekedy vyhľadávame v indexe len raz, napríklad pri on-line aplikáciach, vtedy potrebujeme aby sa index vytvoril čo najrýchlejšie. Môžu nastať aj situácie, kedy potrebuje čo najmenšie pamäťové zaťaženie. Váha pamäťového zaťaženia je w_m a váha času vytvorenia indexu je w_b . Celkovú cenu počítame pomocou:

$$\text{cost} = \frac{s + w_b b}{(s + w_b b)_{opt}} + w_m m \quad (6.1)$$

kde s je čas vyhľadávania a b je čas potrebný na vytvorenie vyhľadávacieho indexu. Parameter $m = m_t / m_d$ reprezentuje pomer pamäte použitej na uloženie indexu (m_t) a uloženia dát (m_d). Parameter w_b reguluje čas potrebný na vytvorenie indexu vzhľadom ku času vyhľadávania. Ak nastavíme $w_b = 0$, znamená to, že chceme čo najrýchlejšie vyhľadávať a nezaujímá nás rýchlosť vytvorenia indexu. Nastavením $w_b = 1$, priradíme času vyhľadávania a vytvorenia indexu rovnakú dôležitosť. Podobne w_m nastavuje prioritu medzi časom (čas vyhľadávania vytvorenia indexu) a pamäťou, ktorú využíva vyhľadávací index. Hodnota $w_m < 1$ kladie väčšiu váhu na čas nehládajac na pamäť a hodnota $w_m > 1$ kladie prioritu na množstvo využitej pamäte. Nastavením $w_m = 1$ priradíme rovnakú prioritu času aj využitiu pamäte [17].

Výber najlepšieho algoritmu a optimálnych parametrov sa vykonáva v dvoch krokoch: V prvom kroku vyberáme algoritmus s najlepšimi výsledkami podľa rovnice 6.1. Pri testovaní sa využívajú

hodnoty z množiny {1,4,8,16,32} ako počet náhodných KD-stromov, {1,5,10,15} ako počet iterácií a {16,32,64,128,256} ako počet vetiev v K-means strome. V druhom kroku sa využíva Nelder-Mead downhill simplex metóda [18], pomocou ktorej sa určia optimálne parametre pre algoritmus vybraný v prvom kroku. Optimalizácia môže byť počítaná na celých vstupných dátach alebo len na časti. Typicky stačí 5 – 10 % a výsledky sa stále veľmi blížila optimálnym hodnotám (ak sú dáta podobnej štruktúry) [17].

6.5 Použitie knižnice FLANN v C++

Jadro knižnice FLANN je naprogramované v programovacom jazyku C++, preto je na jej samotnú kompiláciu potrebný C++ prekladač. Knižnicu je možné použiť s Linuxovými distribúciami, ale aj Windowsom a OS X. Pre viac-jadrovú podporu je nutné mať nainštalovanú knižnicu OpenMP. Predkompilovanú knižnicu FLANN je možné použiť aj pomocou knižnice PCL (Point Cloud Library)⁵, do ktorej je implementovaná jedna zo starších verzií. V ďalších častiach si popíšeme niektoré základné triedy a funkcie knižnice [19].

Na ukladanie dát slúži trieda `Matrix<ElementType>`. Ukladáme do nej vstupné objekty, dotazy a výsledky vyhľadávania (vzdialenosti a ID objektov). FLANN potrebuje mať všetky dáta v operačnej pamäti. Na načítanie dát, môže byť použitá knižnica HDF5⁶, ktorá musí byť nainštalovaná pred kompiláciou knižnice FLANN.

Po načítaní dát, je potrebné vytvoriť vyhľadávací index a nastaviť parametre. Na tento účel slúži trieda `flann::Index<T>`. V konštruktoze triedy sa nastavuje typ vzdialenostnej funkcie a typ vyhľadávacieho algoritmu. Medzi základné typy patrí:

LinearIndexParams – Určený pre lineárne vyhľadávanie.

KDTreeIndexParams – Index s týmto typom vytvorí randomizované KD-stromy, ktoré sa prehľadávajú paralelne.

5. <http://www.pointclouds.org>

6. <https://hdfgroup.org/HDF5/>

KMeansIndexParams – Index s týmto typom vytvorí hierarchický k-means strom.

CompositeIndexParams – Index s týmto typom je kombináciou randomizovaných KD-stromov a hierarchického K-means stromu.

KDTreeCuda3dIndexParams – Index s týmto typom vytvorí jeden KD-strom. Vytvorenie a vyhľadávanie v strome prebieha na CUDA kompatibilných grafických kartách. Tento typ indexu sa hodí na vyhľadávanie veľkého počtu dotazov.

HierarchicalClusteringIndexParams – Index s týmto typom použije na vyhľadávanie hierarchické zhukovacie stromy.

AutotunedIndexParams – Tento typ indexu je určený pre automatický výber najlepšej vyhľadávacej štruktúry a jej optimálnych parametrov.

Po výbere parametrov sa index vytvorí volaním metódy `buildIndex`. Vytvorenie indexu zvyčajne trvá dlhšiu dobu, preto je možné pre opätovné použitie vytvorený index uložiť do súboru. Objekty sa dajú do indexu pridávať a odoberať aj po jeho vytvorení pomocou metód: `addPoints` a `removePoint`.

Na samotné vyhľadávanie najbližších objektov k dotazom slúžia dve základné metódy:

- **flann::Index::knnSearch** – Slúži na vyhľadávanie k-najbližších susedov pre množinu dotazovaných objektov. Metóda má parameter `checks`, ktorý určuje počet listových uzlov, ktoré sa majú skontrolovať a môže byť nastavená na špeciálne hodnoty:
`FLANN_CHECKS_UNLIMITED` (skontroluje všetky listové uzly),
`FLANN_CHECKS_AUTOTUNED` (použije vypočítanú hodnotu, ak bol index vytvorený automaticky).
- **flann::Index::radiusSearch** – Metóda na rozsahové vyhľadávanie najbližších objektov do vzdialenosti polomeru `radius` [19].

7 Porovnanie knižnice FLANN a M-indexu

Naším cieľom je porovnanie výkonu dvoch programovacích knižníc určených na vyhľadávanie najbližších susedov. Meranie výkonu programu zvyčajne zahŕňa niekoľko aspektov. Pre programy na vyhľadávanie najbližších susedov je to:

- celkový čas potrebný na vytvorenie indexu
- čas samotného vyhľadávania
- presnosť vyhľadávania

Pre správnosť a férovosť porovnania je taktiež dôležité dodržať niekoľko zásad:

- Porovnávať výkon indexov podobnej veľkosti, napr. 4GB a 5GB. Zvyčajne nieje možné vytvoriť indexy úplne rovnakej veľkosti. Nie je však vhodné porovnávať 4GB index s 50GB indexom.
- Ak počítame zrýchlenie oproti lineárnemu vyhľadávaniu, ktorá ma presnosť 100% a čas vyhľadávania 100s, nemôžeme povedať, že vyhľadávanie s iným indexom, ktoré má presnosť 50% a trvá 10s má zrýchlenie 10x, pretože presnosť nieje rovnaká ani podobná. Reálne môžeme predpokladať, že vyhľadávanie hrubou silou bude trvať 50s, ak má byť presnosť 50%. Takže index je asi len 5x rýchlejší.
- Pri porovnávaní sa často zabúda na zohľadnenie času, za ktorý sa vytvorí index, aj keď to môže byť jeden z najdôležitejších porovnávacích faktorov.

7.1 Nastavenie parametrov

Testovacie dáta: súbory 100K, 300K, 500K, 1M, 3M 4096-dimenzionálnych vektorov, textový formát v zip archíve, každý objekt je uložený na dvoch riadkoch, prvý riadok obsahuje ID objektu (10 miestne číslo) samotný vektor je na ďalšom riadku

Dotazované objekty: 1000 náhodne vybraných objektov z testovacích dát s dimenziou 4096

Groundtruth (správne výsledky): 1000 najbližších susedov spočítaných pre každý dotaz, osobitne pre všetky testovacie dáta. Formát: 2 riadky pre každý dotaz, prvý riadok ID dotazu, druhý riadok 1000 párov (L2 vzdialenosť od dotazu, ID objektu), výsledky pre každý dotaz sú usporiadané podľa vzdialenosti.

Presnosť vyhľadávania určuje:

$$\text{recall} = \frac{\text{odpoveď} \cap \text{groundtruth}}{k}$$

Parametre vyhľadávania:

- $k = 1, 10, 100, 1000$
- autotuning nastavený na 99%, 95%, 90%, 80%, 70%, 60%, 50% presnosť (FLANN)
- meníme počet skontrolovaných listových uzlov (FLANN)
- meníme počet skontrolovaných objektov (M-index)

Porovnáваме:

- presnosť vyhľadávania (recall v [%])
- rýchlosť vyhľadávania (čas pre 1 dotazu v [ms])
- čas vytvorenia indexu v [s]
- využitie zdrojov

7.2 Výsledky a porovnanie

8 Záver

Literatúra

- [1] Václav Snášel Michal Krátký, Tomáš Skopal. Porovnání některých metod pro vyhledávání a indexování multimediálních dat. In *Zborník konference Kybernetika - história, perspektívy, teória a prax*, pages 118 – 134. Žilinská univerzita v Žiline, 2003.
- [2] G. Salton, A. Wong, and C. S. Yang. A vector space model for automatic indexing. *Commun. ACM*, 18(11):613–620, November 1975.
- [3] MultiMedia LLC. Color analysis [online]. <https://www.clear.rice.edu/elec301/Projects02/artSpy/color.html>, 2015 [cit. 2015-04-18].
- [4] Peter N. Yianilos. Data structures and algorithms for nearest neighbor search in general metric spaces. In *Proceedings of the Fourth Annual ACM-SIAM Symposium on Discrete Algorithms, SODA '93*, pages 311–321, Philadelphia, PA, USA, 1993. Society for Industrial and Applied Mathematics.
- [5] Pavel Zezula, Giuseppe Amato, Vlastislav Dohnal, and Michal Batko. *Similarity Search: The Metric Space Approach*, volume 32 of *Advances in Database Systems*. Springer, 2006.
- [6] Edgar Chávez, Gonzalo Navarro, Ricardo Baeza-Yates, and José Luis Marroquín. Searching in metric spaces. *ACM Comput. Surv.*, 33(3):273–321, September 2001.
- [7] Wikipedia. Minkowski distance [online]. http://en.wikipedia.org/wiki/Minkowski_distance, 2015 [cit. 2015-04-18].
- [8] Alexandr Andoni. *Nearest Neighbor Search: the Old, the New, and the Impossible*. PhD thesis, Electrical Engineering and Computer Science, Massachusetts Institute of Technology, 2009.
- [9] Pavel Jurkas. Fqt: indexování metrických prostoru. https://is.muni.cz/auth/th/72641/fi_b/bc.pdf, 2007 [cit. 2015-04-18].

- [10] Ashraf M. Kibriya and Eibe Frank. An empirical comparison of exact nearest neighbour algorithms. In *Proc 11th European Conference on Principles and Practice of Knowledge Discovery in Databases*, Warsaw, Poland, pages 140–151. Springer, 2007.
- [11] David Novák, Michal Batko, and Pavel Zezula. Metric index: an efficient and scalable solution for precise and approximate similarity search. *Information Systems*, 36, 2011.
- [12] H. V. Jagadish, Beng Chin Ooi, Kian-Lee Tan, Cui Yu, and Rui Zhang. idistance: An adaptive b+-tree based indexing method for nearest neighbor search. *ACM Trans. Database Syst.*, 30(2):364–397, June 2005.
- [13] Chenglin Fan, Jun Luo, Wencheng Wang, and Binhai Zhu. Voronoi diagram with visual restriction. *Theoretical Computer Science*, 532(0):31 – 39, 2014. Frontiers in Algorithmics.
- [14] Marius Muja and David G. Lowe. Scalable nearest neighbor algorithms for high dimensional data. *Pattern Analysis and Machine Intelligence, IEEE Transactions on*, 36, 2014.
- [15] David Arthur and Sergei Vassilvitskii. K-means++: The advantages of careful seeding. In *Proceedings of the Eighteenth Annual ACM-SIAM Symposium on Discrete Algorithms, SODA '07*, pages 1027–1035, Philadelphia, PA, USA, 2007. Society for Industrial and Applied Mathematics.
- [16] Marius Muja and David G. Lowe. Fast matching of binary features. In *Computer and Robot Vision (CRV)*, pages 404–410, 2012.
- [17] Marius Muja and David G. Lowe. Fast approximate nearest neighbors with automatic algorithm configuration. In *International Conference on Computer Vision Theory and Application VISSAPP'09*, pages 331–340. INSTICC Press, 2009.
- [18] J. A. Nelder and R. Mead. A simplex method for function minimization. *Computer Journal*, 7:308–313, 1965.

- [19] Marius Muja and David G. Lowe. *FLANN - Fast Library for Approximate Nearest Neighbors User Manual [online]*. UBC, 2013 [cit. 2015-04-18].